

**INFORMACIJA O PLANU DAVANJA KONCESIJA ZA DETALJNA GEOLOŠKA
ISTRAŽIVANJA I EKSPLOATACIJU MINERALNIH SIROVINA ZA 2018. GODINU, SA
IZVJEŠTAJEM SA JAVNE RASPRAVE**

Na osnovu člana 7 stav 1 Zakona o koncesijama („Sl.list CG“, br.08/09) Vlada donosi godišnji Plan koncesija za određenu oblast, a što je u ovom slučaju za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2018. godinu.

Koncesije za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina definisana su Zakonom o geološkim istraživanjima („Sl.list RCG“, br. 28/93, 27/94, 42/94 i 26/07), Zakonom o rudarstvu („Sl.list CG“, br.65/08) i Zakonom o koncesijama („Sl.list CG“, br.8/09) kojima je uređen način i postupak dobijanja koncesija za korišćenje prirodnog bogatstva-mineralnog resursa.

S obzirom da je Ministarstvo ekonomije procijenilo da se određene mineralne sirovine putem koncesije daju za korišćenje, kao i da su određena pravna lica podnijela inicijativu za dodjelu koncesija (na osnovu ocjene da su inicijative prihvatljive), predlaže Vladi Crne Gore da se iste uvrste u Plan davanja koncesija za 2018. godinu, i to:

1. Ležište arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena „Žoljevica“, opština Andrijevica;
2. Ležište tehničko-građevinskog kamena “Midova kosa” - Budoš, opština Nikšić;
3. Ležište arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena “Klikovče”, opština Danilovgrad;
4. Pojava bijelih boksita “Međeđe”, opština Nikšić;
5. Ležište rude crvenih boksita “Đelov do“, opština Nikšić i
6. Tehnogeno ležište cementnog laporca “Jagnjilo“, opština Pljevlja.

Prilikom odabira istražno-eksploatacionih prostora vodilo se računa o prostorno-planskoj dokumentaciji, kako ne bi došlo do konflikta plana eksploatacije i planskih dokumenata, o samoj poziciji prostora (nalaze se u široj okolini navedenih opština na, uglavnom, državnom zemljištu i u blizini nema naselja), imovinsko –pravnih odnosa, kao i o zainteresovanosti određenih investitora za dodjelu koncesija.

Ministarstvo ekonomije je, u skladu sa članom 7 stav 2 Zakona o koncesijama, objavilo Poziv na javnu raspravu o Nacrtu Plana za davanje koncesija za 2018. godinu, koja je trajala od 28. novembra do 12. decembra 2017. godine i urađen je Izvještaj sa Javne rasprave.

Dana 01.12.2017. godine u dnevnom listu „Dnevne novine“ i na sajtu Ministarstva ekonomije objavljena je dopuna Poziva na javnu raspravu o Nacrtu Plana davanja koncesija u okviru koje su održani okrugli stolovi u sljedećim opštinama:

- Andrijevića, 06.12.2017. godine održana je javna rasprava u terminu od 12 – 14 časova i
- Danilovgrad, 07.12.2017. godine održana je javna rasprava u terminu od 12 – 14 časova.

Poslije sprovedene Javne rasprave, dalji postupak je dostavljanje Vladi Predlog Plana davanje koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2018. godinu, sa Izvještajem sa javne rasprave, na razmatranje i donošenje.

❖ Opravdanost javnog interesa za davanje koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina

Koncesije za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina daju se radi obezbjeđenja odgovarajućeg javnog interesa, unaprjeđenja rudarske djelatnosti, obezbjeđenja održivog korišćenja neobnovljivog mineralnog resursa zasnovanog na njegovom dugoročnom korišćenju, veće zaposlenosti, kao i racionalnog, ekonomičnog, pravilnog i efikasnog korišćenja prirodnih bogatstava, tehničko-tehnološkog unaprjeđenja i očuvanja životne sredine.

Dosadašnja iskorišćenost mineralnih sirovina i realna mogućnost njihovog daljeg i optimalnijeg korišćenja nameću potrebu za njihovim daljim istraživanjima, eksploatacijom i korišćenjem u skladu sa savremenim dostignućima nauke, tehnike i tehnologije i racionalnim upravljanjem prema međunarodnim standardima.

Planom davanja koncesija se vodi računa da se korišćenje prirodnih resursa odvija na održiv način. U praksi se davanje koncesija pokazalo kao optimalan model valorizacije prirodnih potencijala.

U Crnoj Gori je registrovan znatan broj pojava nemetalčnih mineralnih sirovina među kojima su tehničko-građevinski i arhitektonsko-građevinski (ukrasni) kamen.

Od svih nemetala, najveće trend rasta broja ležišta i pojava imaju, upravo, prethodno navedene mineralne sirovine. Uglavnom, sve registrovane nemetalične mineralne sirovine imaju svoje mjesto u razvoju države. Među njima su, posebno, izdvojeni tehničko-građevinski i arhitektonsko-građevinski (ukrasni) kamen, kao najznačajnije nemetalične mineralne sirovine.

ZAKLJUČCI

1. Vlada Crne Gore je razmotrila i usvojila Informaciju o Planu davanja koncesija za 2018. godinu, sa Izvještajem sa javne rasprave.

2. Vlada Crne Gore je razmotrila i donijela Plan davanja koncesija za 2018. godinu, sa Izvještajem sa javne rasprave.

Crna Gora
Ministarstvo ekonomije

Podgorica, 13.12.2017. godine

Broj: 970-472/2017-3

**JAVNA RASPRAVA O NACRTU PLANA DAVANJA KONCESIJA ZA DETALJNA
GEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA I EKSPLOATACIJU MINERALNIH SIROVINA ZA 2018.
GODINU**

Ministarstvo ekonomije, u skladu sa članom 7 stav 2 Zakona o koncesijama ("Sl.list CG", br.08/09), je dalo na javnu raspravu, prije upućivanja Vladi Crne Gore na donošenje, Nacrt Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2018. godinu i uputilo je javni poziv građanima, državnim organima, mjesnim zajednicama, nevladinim organizacijama, pravnim licima i preduzetnicima i drugim zainteresovanim subjektima da se uključe u javnu raspravu i da svoje komentare, primjedbe, predloge i sugestije na nacrt Plana dostave Ministarstvu ekonomije u pisanoj ili elektronskoj formi.

Na osnovu ocjene opravdanosti javnog interesa za davanje koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina, Ministarstvo ekonomije predložilo je da se sljedeće lokacije uvrste u Plan davanja koncesija za 2018. godinu, i to:

4. Pojava tehničko-građevinskog kamena (vulkanita) "Piševska rijeka", opština Andrijevica;
5. Pojava tehničko-građevinskog kamena (vulkanita) „Luge“, opština Andrijevica;
6. Ležište arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena „Žoljevica“, opština Andrijevica;
7. Pojava tehničko-građevinskog kamena „Gradina“, opština Berane;
8. Ležište tehničko-građevinskog kamena "Midova kosa" - Budoš, opština Nikšić;
9. Ležište arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena "Klikovče", opština Danilovgrad;
10. Pojava arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena "Kriva ploča"-Slatina, opština Danilovgrad;
11. Pojava arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena "Vinići", opština Danilovgrad;

9. Pojava bijelih boksita "Međeđe", opština Nikšić;
10. Ležište rude crvenih boksita "Đelov do", opština Nikšić i
11. Tehnogeno ležište cementnog laporca "Jagnjilo", opština Pljevlja.

Ministarstvo ekonomije je organizovanjem javne rasprave bilo otvoreno za sve vrste komunikacija i razmjenu informacija.

Poziv na javnu raspravu objavljen je dana 28.11.2017. godine u dnevnom listu "Dnevne novine" i na sajtu Ministarstva ekonomije.

Dana 01.12.2017. godine u dnevnom listu „Dnevne novine“ i na sajtu Ministarstva ekonomije objavljena je dopuna Poziva na javnu raspravu o Nacrtu Plana davanja koncesija u okviru koje su održani okrugli stolovi u sljedećim opštinama:

- Andrijevica, 06.12.2017. godine održana je javna rasprava u terminu od 12 – 14 časova i
- Danilovgrad, 07.12.2017. godine održana je javna rasprava u terminu od 12 – 14 časova.

Cilj ove rasprave je bio da se pribave komentari i sugestije građana, svih relevantnih institucija, predstavnika privrede, nevladinog sektora, kao i stručne javnosti, kako bi se tekst Nacrta Plana davanja koncesija unaprijedio prije donošenja od strane Vlade.

Javna rasprava o Nacrtu Plana davanja koncesija trajala je od 28. novembra do 12. decembra 2017. godine.

Takođe, zainteresovani subjekti mogli su u prostorijama Ministarstva ekonomije svakog radnog dana u vremenu od 10-13 sati da izvrše uvid u nacrt Plana davanja koncesija za 2018. godinu i da dobiju dodatna pojašnjenja o istom.

Imajući u vidu propise koje sprovode određeni državni organi i lokalne samouprave i nadležnosti koje proizilaze iz istih, a koji se primjenjuju na oblast detaljnih geoloških istraživanja i eksploatacije mineralnih sirovina, Ministarstvo ekonomije je dostavilo akt Javna rasprava o Nacrtu Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2018. godinu, br. 970-472/2017-2 od 28.11.2017. godine, na mišljenje, odnosno da dostave sve

sugestije, komentare i primjedbe na Nacrt Plana tokom trajanja javne raspave, tj. najkasnije do 12.12.2017. godine, sljedećim državnim organima i opštinama:

- Ministarstvo održivog razvoja i turizma
- Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja
- Ministarstvo saobraćaja i pomorstva
- Agencija za zaštitu prirode i životne sredine
- Uprava za zaštitu kulturnih dobara
- Uprava za nekretnine - područne jedinice Andrijevice, Berane, Nikšić, Danilovgrad i Pljevlja
- Uprava za vode
- Opština Andrijevice
- Opština Berane
- Opština Nikšić
- Opština Danilovgrad
- Opština Pljevlja

Dostavljanje sugestija, komentara i primjedbi je naročito neophodno u slučaju ako se smatra da ne postoji zakonska mogućnost izdavanja odobrenja, saglasnosti, pozitivnog mišljenja, itd, koja se izdaju shodno propisima za čije su sprovođenje nadležni, a što za posljedicu može imati nemogućnost izdavanja odobrenja za detaljna geološka istraživanja mineralne sirovine i/ili odobrenja za izvođenje radova po Glavnom rudarskom projektu eksploatacije mineralne sirovine.

U navedenom aktu Ministarstva ekonomije je istaknuto da, u slučaju da tokom trajanja javne raspave ne dostave odgovor, tj. mišljenje, smatraće se da su saglasni sa tekstom Nacrta Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2018. godinu.

IZVJEŠTAJ SA JAVNE RASPRAVE

Javna rasprava je pokazala zainteresovanost građana i nevladinog sektora u opštinama Andrijevice, Berane i Danilovgrad, kao i predstavnika ovih opština.

Za tehnogeno ležište cementnog laporca „Jagnjilo“, opština Pljevlja, za lokalitete bijelih i crvenih boksita „Međeđe“ i „Đelov do“ i tehničko-građevinskog kamena „Midova kosa“ – Budoš, opština Nikšić, postavljeno je pitanje od strane predstavnice NVO „MANS“ na javnoj raspravi, koja je održana u Opštini Danilovgrad, da li je za iste bilo inicijativa za davanje koncesija. Odgovoreno je da za ležište „Jagnjilo“ nije bilo inicijative, već je Ministarstvo ekonomije procijenilo da ga treba uvrstiti u Plan, zatim, da je za lokalitete bijelih i crvenih boksita „Međeđe“ i „Đelov do“ inicijativu podnijelo DOO „Uniprom Metali“ – Nikšić, a za ležište „Midova kosa“ – Budoš inicijativu je podnijela opština Nikšić.

Javna rasprava održana u Andrijevici dana 06.12.2017. godine

Javna rasprava na Nacrt plana za davanje koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2018. godinu održana je u Andrijevici dana 06.12.2017. godine.

Javnoj raspravi bili su prisutni predstavnici Ministarstva ekonomije: Ljiljana Maksimović i Nebojša Koprivica i JU Zavod za geološka istraživanja - Podgorica: Božica Jovanović i Slobodan Radusinović.

Javnu raspravu otvorila je Ljiljana Maksimović predstavница Ministarstva ekonomije.

U rasparvi su bili uključeni sljedeći predstavnici građana opštine Andrijevica:

- Vesko Lakić:
Potrebno je obavještenje u medijima, radio Andrijevica radi bolje obaviještenosti građana.
- Ljiljana Maksimović je objasnila da je obaveza Ministarstva da objavi samo na sajtu, ali su dali saopštenje i u „Dnevnim novinama“.
- Slobodan Radusinović je pojasnio postupke istraživanja i prospekcije u cilju pronalaženja perspektivnih lokacija i saradnji JU Zavod za geološka istraživanja i Ministarstva ekonomije, kao i koji je stav lokalne samouprave u cilju valorizacije mineralnih sirovina i koji su doprinosi Ministarstva ekonomije i JU Zavod za geološka istraživanja u ostvarenju tih ciljeva.
- Ljiljana Maksimović je pojasnila i dala pregled Nacrta plana za 2018 godinu.
- Predstavnik Opštine Andrijevice– Sekretarijat za urbanizam je pozdravio sve učesnike rasprave i izložio mišljenje Opštine da odustaje od lokaliteta „Piševska rijeka“ i „Luge“, jer su ti lokaliteti prepoznati po biodiverzitetu i ima 300 vrsta endemskih vrsta na tom području.
- Vladeta Ćulafić – je naveo da došlo do greške u koordinatama predmetnih prostora.
- Slobodan Radusinović je objasnio korišćenje i izdvajanje perspektivnog prostora za istraživanje i eksploataciju za „Piševsku rijeku“, da je udaljenost kuće veća od 600-1000 metara.
- Ćulafić Ratimir je istakao da daje mišljenje ispred građana i da se ne slažu sa Nacrtom plana, pošto se 25 kuća nalazi u blizini predmetnih prostora i iz tog razloga oni štite svoja imanja od zagađivanja. Seljani su protiv. Ne žele zagađenje prostora gdje žive.
- Ljiljana Maksimović je objasnila stav Ministarstva ekonomije povodom davanja koncesija, a to je da Ministarstvo ne želi konflikte sa lokalnom zajednicom.
- Slobodan Radusinović je pitao da li postoji neki prostor uz desnu obalu uzvodno koji bi bio interesantan sa aspekta istraživanja i eksploatacije.

- Vladeta Ćulafić je objasnio lokaciju gdje se nalaze u odnosu na „Piševsku rijeku“.
- Vesko Lakić je naveo da razvoj sjevera se ne svodi da se uzim profit od eksploatacije i da stanovništvo ima minimalne koristi od koncesionih naknada i ne misli da je koncesija dobit za lokalnu samoupravu.
- Šoškić Slaviša je postavio pitanje kako i kada je urađena procjena uticaja na životnu sredinu.
- Ljiljana Maksimović je objasnila način izrade tehničke dokumentacije i način dodjele koncesije.
- Lekić Vladimir selo Lotina u ime seljana se izjasnio da je protiv otvaranja površinskog kopa u području Piševske rijeke i Luge.
- Rade Vlahović, selo Lotin, je pohvalio organizaciju i način vođenja javna rasprava gdje mogu da daju svoje mišljenje, odnosno da nijesu za otvaranje površinskog kopa.
- Ćulafić Ratimir je stava da se protive otvaranju površinskog kopa u širem području Piševske rijeke, a ne samo vezano za ovaj lokalitet.
- Vladeta Ćulafić je komentarisao da je Zoran Janković bio direktor vodovoda kada je izgrađen a na isto mjesto daje prostor za istraživanje i eksploataciju.
- Jovović Milorad – Sekretarijat za urbanizam je istakao da Javna rasprava ima svrhu da se objasne i daju sugestije i primjedbe. Stav Opštine povodom dodjele koncesija je da odustaje od ovoga postupka.
- Miroslav Raketić je upitao za koje namjene bi se koristila mineralna sirovina. Zbog loše povezanosti sa centralnim i južnim regionom imamo loš privredni razvoj. Ima li davanje ovih koncesija veze za trasu auto puta (korišćenje).
- Igor Mašović, selo Trešnjevik je iznio mišljenje građana, a to je da nijesu protiv odjele koncesije za lokalitet „Žoljevica“.

Konačan zaključak je da su Opština Andrijevića i građani protiv dodjele koncesije za lokalitete „Piševska rijeka“ i Luge, a da su za dodjelu koncesije na prostoru „Žoljevica“.

Javna rasprava održana u Danilovgradu dana 07.12.2017. godine

Dana 7. decembra 2017. godine održana je Javna rasprava u prostorijama Opštine Danilovgrad. Javnoj raspravi prisustvovali su predstavnici Ministarstva ekonomije, odnosno generalna direktorica Direktorata za rudarstvo i geološka istraživanja g-đa Biljana Jestrović, savjetnici u Direktoratu g-đa Vesna Vujačić, g-đa Ljiljana Maksimović i g-din Nebojša Koprivica, kao i g-din Slobodan Radusinović i g-đa Božica Jovanović iz JU Zavod za geološka istraživanja – Podgorica.

Na javni poziv upućen za učešće na javnu raspravu, odazvali su se:

- Ines Mrdović, NVO „Mans“ – Podgorica;
- Branislav Đukić, AD „Mermer“ – Danilovgrad;
- Željko Kalezić, MZ Mosori – Danilovgrad;

- Dušan Vuković, firma "Dis Stone" – Danilovgrad;
- Vasilije Otašević, sekretar Sekretarijata za urbanizam Opštine Danilovgrad;
- Obrad Kovačević, MZ Novo selo – Danilovgrad;
- Slavko Velimirović, sekretar Sekretarijata za imovinu Opštine Danilovgrad;
- Jelena Marojević, Sekretarijat za finansije i ekonomski razvoj Opštine Danilovgrad.

Ispred Ministarstva ekonomije, odnosno Direktorata za rudarstvo i geološka istraživanja, javnu raspravu otvorila je g-đa Ljiljana Maksimović, upoznavši prisutne o Nacrtu Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina u 2018. godini.

Učesnike na javnoj raspravi pozdravio je savjetnik predsjednika Opštine Danilovgrad g-din Svetozar Domazetović. Između ostalog, istakao je da za razvoj Opštine veoma značajna valorizacija mineralnih sirovina arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena i tehničko-građevinskog kamena (u daljem tekstu: AGK). Centralno pitanje za javnu raspravu je AGK po kojem je Opština Danilovgrad prepoznatljiva i kako ovo prirodno bogatstvo iskoristiti u korist razvoja cijele zajednice. Cilj je da se građani upoznaju šta znači bavljenje rudarskom djelatnošću i koji je njen značaj. Pozvani su mnogi iz široke lepeze da učestvuju na javnu raspravu i iskazao je žaljenje što nije prisutan veći broj ljudi.

Učesnike javne rasprave pozdravila je g-đa Biljana Jestrović, generalna direktorka Direktorata za rudarstvo i geološka istraživanja. Istakla je da je Plan koncesija urađen u skladu sa odredbama Zakona o koncesijama, odnosno da je to zakonska obaveza ovog Direktorata, zatim, da je Plan urađen u saradnji sa JU Zavod za geološka istraživanja – Podgorica. Koncept Plana je takav da se obezbijedi javni interes, održivo korišćenje neobnovljivih mineralnih sirovina, veća zaposlenost, kao i tehničko-tehnološko unaprjeđenje.

Sekretar Sekretarijata za imovinu g-din Slavko Velimirović upitao je na osnovu čega su predloženi lokaliteti, da li na osnovu Prostorno-urbanističkog plana (u daljem tekstu: PUP).

Odgovorio je g-din Slobodan Radusinović, prvo upitavši da li su prisutni svi iz Danilovgrada. Kada je odgovoreno da jesu, objasnio je da odabir prvenstveno zavisi od geoloških podataka osnovnih i detaljnih geoloških istraživanja (perspektivna geološka lokacija), zatim od podataka u PUP-u, od imovinsko-pravnih odnosa.

U vezi planske dokumentacije objašnjenje je dala g-đa Vesna Vujačić istakavši da je definisanje ležišta mineralnih sirovina u PUP-u jedan od odlučujućih faktora davanja koncesije kako bi se izbjegao konflikt u prostoru, kao i obezbjeđenje uslova za dobijanje urbanističko-tehničkih uslova od nadležnog državnog organa.

G-din Slobodan Radusinović je istakao da su ležišta utvrđena na određenom lokalitetu i da se mineralna sirovina ne može „šetati“, odnosno premjestiti na lokalitet koji bi svima odgovarao. Mjesta sa rudarskom tradicijom razumiju ovu djelatnost, dok druga ne. Zaštita životne sredine je definisana zakonskim propisima i koncesionari su u obavezi da izrade Elaborat o procjeni uticaja eksploatacije mineralne sirovine na životnu sredinu na koji saglasnost daje nadležni državni organ. Ova saglasnost je jedan od obavezujućih dokumenata za izvođenje rudarskih radova.

G-din Brano Đukić iz AD „Mermer“ – Danilovgrad je iskazao zadovoljstvo što su lokaliteti AGK „Klikovače“, „Kriva ploča“ i „Vinići“ uvršteni u Plan za 2018. godinu. Pitao je zbog čega je trebalo toliko dugo vremena da se krene u valorizaciju AGK na ovim lokalitetima, s obzirom na utvrđenu geološku potencijalnost istih, kao i da je AD „Mermer“ dostavljao inicijative.

U vezi ovog pitanja, g-đa Vesna Vujačić je odgovorila da Ministarstvo nije moglo da pokrene postupak davanja koncesija s obzirom da se čekalo na donošenje PUP-a. Naime, u prethodnom periodu, ne samo u Danilovgradu, rudarske radove izvodila su državna preduzeća, a tadašnji prostorni planovi, uglavnom, nijesu prepoznavali aktivne rudnike. S obzirom na ovu činjenicu, da bi se izbjegli problemi, koji su već bili prisutni nakon privatizacije i donošenja novih propisa, Ministarstvo ekonomije, bez obzira na utvrđenost ležišta mineralnih sirovina, neće pokretati postupak davanja koncesija ukoliko ista nijesu definisane u PUP-u.

Učešće u diskusiji uzela je predstavница NVO „Mans“ g-đa Ines Mrdović, naglasivši da se u posljednje vrijeme bavi koncesijama. Postavila je pitanje da li je bilo iskazanih inicijativa za davanje koncesija, zatim koji je to javni interes, da su rezerve sporne i to C_1 i C_2 i da su nedovoljne i koja je tržišna vrijednost i to AGK i boksita. Dalje, pita u kontekstu javnog interesa kolika će biti zaposlenost ili to „visi u vazduhu“, koliki je projektovani iznos koncesione naknade, i koliko država može da prihoduje od mineralne sirovine. Postavila je pitanje u vezi imovinsko-pravnih odnosa, konkretno u Andrijevi, jer se vlasnici ne znaju, kao i u vezi PUP-a Danilovgrad i da li je davanje koncesije za eksploataciju cementnog laporca na lokalitetu „Jagnjilo“ u vezi fabrike cementa.

G-đa Biljana Jestrović je istakla da danas pričamo o Nacrtu Plana a cilj je unaprijediti ga. Odgovoreno je da za ležište „Jagnjilo“ nije bilo inicijative, već je Ministarstvo ekonomije procijenilo da ga treba uvrstiti u Plan, zatim, da je za lokalitete bijelih i crvenih boksita „Međeđe“ i „Đelov do“ inicijativu podnijelo DOO „Uniprom Metali“ – Nikšić, a za ležište „Midova kosa“ – Budoš inicijativu je podnijela Opština Nikšić. Iskazane zainteresovanosti javnosti za ova ležišta nije bilo. Naglasila je i da, shodno zakonu, u daljoj proceduri i koncesioni akti se daju na javnu raspravu. Želja je Ministarstva ekonomije je da, nakon javne rasprave o Nacrtu Plana i javnih rasprava o koncesionim aktima, budu svi zadovoljni. Naglasila je da se mineralna sirovina ne može „poklopiti“ sa katastarskom parcelom i katastarskom opštinom i da je, konkretno u Andrijevi popisni katastar i da se uskoro očekuje donošenja rješenja o vlasnicima zemljišta od strane Uprave za nekretnine. Cilj uvrštavanja tehnogenog ležišta „Jagnjilo“ je valorizacija cementnog laporca uz poštovanje zakona i standarda, ukoliko bude zainteresovanih. Razlog je da grad Pljevlja treba da se razvija i da je valorizacija cementnog laporca u interesu cijele Opštine.

Predstavnici NVO „Mans“ odgovorio je i g-din Slobodan Radusinović, naglasivši da je JU Zavod za geološka istraživanja realizovala i realizuje Projekte: Istraživanje i ekonomski značaj karbonatnih stijena u području Bjelopavlića, Prikupljanje i analiza podataka, izrada informacione baze i ocjena potencijalnosti kao osnove za planiranje proizvodnje i snadbijevanja primarnim kamenim agregatima u Crnoj Gori, Potencijalnost krednih krečnjaka u Crnoj Gori kao sirovine za proizvodnju karbonatnih punila, Geološka prospekcija i osnovna geološka istraživanja dolomita na teritoriji Crne Gore. Svi navedeni projekti su višegodišnji i oni su bili, prije svih, osnov za predlog da se određena ležišta mineralnih sirovina uvrste u Plan za 2018. godinu.

G-din Slobodan Radusinović je odgovorio da se vrijednost mineralne sirovine utvrđuje nakon izvedenih detaljnih geoloških istraživanja, kao i rezerve i njihov kvalitet i upotreba. Takođe, u ovom trenutku se ne projektuje iznos koncesione naknade, jer jedan od elemenata za utvrđivanje

iste je i pripadnost grupi geogenih i tehnogenih ležišta za svaku mineralnu sirovinu posebno. Svi relevantni podaci, među kojima je i navedeni, se koriste u daljem postupku, kao i za obračun u skladu sa važećim propisima.

G-đa Vesna Vujačić je istakla da sve navedeno predstavlja ekonomsku geologiju koja se studira četiri godine i brani diplomski rad iz ove discipline geološke nauke. Teško je objasniti laičkoj javnosti, posebno onoj koja misli da zna sve o geološkoj struci i shodno tome da daje komentare i sudi da li stručnjaci iz geološke nauke znaju da rade svoj posao. Rade posao od interesa za državu i zato su tu da objasne svakome što je nauka potvrdila a šta dozvoljavaju važeći zakonski propisi da ista primijeni.

G-đa Ljiljana Maksimović je naglasila da je tema Nacrta Plana. Ne mora da znači da će sva navedena ležišta mineralnih sirovina iz Nacrta biti predložena za dalju proceduru.

G-din Slobodan Radusinović je istakao da su za ležište AGK "Klikovače" utvrđene geološke rezerve A+B+C₁ kategorije i njihov kvalitet i shodno ovome može se pristupiti rudarskom projektovanju. Inače, za bilansiranje rezervi je potreban minimum na kategorizaciju B+C₁, a C₁ i C₂ predstavljaju perspektivne (potencijalne ili procijenjene) rezerve na lokalitetima "Vinići" i "Kriva ploča" na temelju osnovnih geoloških istraživanja. Stoga je potrebno izvesti detaljna geološka istraživanja na ovim ležištima. Ovaj odgovor je dat na osnovu opaske predstavnice NVO "Mans" - da li su rađena sva istraživanja.

G-din Slobodan Radusinović je objasnio da u je Geologiji postupnost u istraživanju kako bi kolegama rudarske struke dali temelj za projektovanje i proizvodnju mineralne sirovine. Upitao je da li neko od prisutnih ima predlog za određene nove koncesije. Predstavnik MZ Mosori g-din Željko Kalezić je izrazio zadovoljstvo što će se u MZ Mosori otvoriti rudnik AGK i rekao je da u ovoj MZ ima, po njihovom mišljenju, više lokaliteta koji bi mogli da se valorizuju i da Ministarstvo ekonomije ovo uzme u obzir.

G-din Slobodan Radusinović je odgovorio da je dosta završeno od istraživanja u Bjelopavlićima, kao što je kroz Projekat: Potencijalnost krednih krečnjaka u Crnoj Gori kao sirovine za proizvodnju karbonatnih punila, kojim su obuhvaćeni i Mosori. Ukoliko je, zaista, MZ Mosori ili neko drugo pravno ili fizičko lice zainteresovano za lokalitete AGK Mosora, s obzirom na podatke sa kojima se raspolaže, može da podnese inicijativu Ministarstvu ekonomije.

PITANJA, KOMENTARI I SUGESTIJE DOSTAVLJENI PISMENIM PUTEM I RELEVANTNI ODGOVORI

Ministarstvo ekonomije je dobilo primjedbe pisanim putem od strane Opštine Berane i mjesnih zajednica Buče, Lubnice i Lužac Opštine Berane.

U dopisu Opštine Berane, akt br. 01-031-3795 od 12.12.2017. godine, arhiviran u Ministarstvu ekonomije pod br. 970-500/2017-3 od 14.12.2017. godine, navedeno je da je Savjet MZ Vinicka i Buče jednoglasno donio zaključak da bi eksploatacijom tehničko-građevinskog kamena "gradina" došlo do zagađivanja životne sredine koje bi uticalo kako na građane mjesnih zajednica, tako i na životinje koje su zbrinute u aziluz, a zatim i na poljoprivredne površine. Na osnovu iznešenog, Opština Berane u ime građana mjesnih zajednica i u ime Opštine Berane, traži da Ministarstvo ekonomije isključi iz Plana davanja koncesija za 2018. godinu koncesija lokalitet "Gradina".

U dopisu MZ Buče, Lubnice, Vinicka i Lužac, arhiviran u Ministarstvu ekonomije pod br. 970-500/2017-1 od 13.12.2017. godine, traži se da iz Plana davanja koncesija za 2018. godinu isključi lokalitet "Gradina". Razloge koje su naveli su sljedeći: blizina naselja, značajne površine obradivog poljoprivrednog zemljišta, blizina romskog groblja, blizina fabrike za preradu drveta, kao i azil za napuštenje životinje. Navedeno je da bi eksploatacija kamena dovela do zagađenje životne sredine i da bi građani bili ugroženi.

Istovjetne primjedbe su dostavljene, dopis arhiviran u Ministarstvu ekonomije pod br. 970-500/2'17-1 od 14.12.2017. godine, od Mjesnih zajednica Buče i Vinicka.

Na osnovu dostavljenih listova nepokretnosti, u vezi imovinsko-pravnih odnosa na zemljištu na kojem se nalaze lokaliteti arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena "Kriva ploča"-Slatina i "Vinići", akt Uprave za nekretnine – Područna jedinica Danilovgrad. br. 120-958-821/17 od 14.12.2017. godine, koji je dostavljen JU Zavod za geološka istraživanja-Podgorica, konstatovano je sljedeće:

-Teren istražno-eksploatacionog prostora "Kriva ploča", LN 291 i 43, prpada KO Slatina I, k.p. br. 1642 –dio i 1643 –cijela su u vlasništvu AD "Mermer" – Danilovgrad i postoje tereti ograničenja. Katastarska parcela br. 1644 predstavlja nekagorisane puteve i u svojini je Opštine Danilovgrad.

-Teren istražno-eksploatacionog prostora "Vinići", LN 567, KO Slap, k.p. br. 827, 828, 829 i 2160/1 su u vlasništvu AD "Mermer" – Danilovgrad i postoje tereti i ograničenja.

List nepokretnosti br. 755, k.p. br. 5220 (put) vlasništvo je Crne Gore, raspolaganje Opština Danilovgrad.

List nepokretnosti br. 625, k.p. br. 823 (cijela), 824 (cijela) i 825 (dio) su u vlasništvu AD "Mermer" – Danilovgrad i postoje tereti i ograničenja.

ZAKLJUČCI DO KOJIH SE DOŠLO NAKON JAVNE RASPRAVE – REZIME

Na osnovu razmotrenih pitanja, sugestija i komentara iznešenih i dostavljenih tokom trajanja javne rasprave, proizašli su sljedeći zaključci:

✓ Ministarstvo ekonomije se, tokom izrade Plana, rukovalo, valorizacijom određenih mineralnih sirovina, posebno, u sjevernom regionu države. Dalje, svi lokaliteti su bili obuhvaćeni kroz osnovna geološka istraživanja a određena i kroz detaljna geološka istraživanja, utvrđena je potencijalnost mineralne sirovine, kao i namjena ovih prostora kroz prostorno-urbanističku dokumentaciju.

✓ Svakako, treba istaći i mjere zaštite životne sredine, koje se sprovode tokom geoloških istraživanja i eksploatacije, u skladu sa zakonom.

✓ S obzirom na ishod javne rasprave u Andrijevići, Ministarstvo ekonomije izuzima iz Nacrta Plana davanja koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2018. godinu pojave tehničko-građevinskog kamena (vulkanita) „Luge“ i „Piševska rijeka“, opština Andrijevića.

✓ S obzirom na podatke o imovinsko-pravnim odnosima na zemljištu na kojima se nalaze lokaliteti „Kriva ploča“- Slatina i „Vinići“, opština Danilovgrad, isti se isključuju iz Plana davanja koncesija za 2018. godinu.

✓ Na osnovu izvoda iz Prostorno-urbanističkog plana Opštine Danilovgrad, akt br. 06-820/2 od 05.12.2017. godine, arhiviran u Ministarstvu ekonomije pod br. 970-472/2017-1 od 08.12.2017. godine, za ležište arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena „Klikovače“ predviđen je kompatibilni sadržaj u Opštoj namjeni – šumske površine - detaljna namjena - eksploatacija mineralnih sirovina. Prije izrade koncesionog akta, Ministarstvo ekonomije će uputiti dopis Opštini Danilovgrad u kojem će se tražiti - da li se mogu izdati Urbanističko-tehnički uslovi za predmetna ležišta. Ukoliko se isti ne mogu izdati, Ministarstvo ekonomije ne može pristupiti izradi koncesionog akta, odnosno obustavlja se dalji postupak davanja koncesije za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena na ležištu „Klikovače“.

Na osnovu primjedbi Opštine Berane i mjesnih zajednica Buče, Lubnice, Vinicka i Lužac, isključuje se lokalitet „Gradina“, opština Berane, iz Plana davanja koncesija za 2018. godinu.

✓ Kroz koncesionarstvo dolazimo do optimalnog korišćenja raspoložive mineralno-sirovinske baze i odgovarajućih korekcija na relaciji uvoz-izvoz, povećanja vrijednosti proizvodnje, zaposlenosti , uz poštovanje i rješavanje problema zaštite životne sredine, uticaja naučno-tehnološkog razvoja, kao i do određenih ograničavajućih faktora.

✓ Bez ekonomski razvijene zemlje, nema ni razvoja turizma, kao vrlo značajne grane privrede Crne Gore. Kroz poštovanje zakonskih propisa i struke, turizam ili bilo koja grana privrede, neće trpjeti štete od rudarske djelatnosti, već će samo doprinijeti njegovom razvoju.

PLAN DAVANJA KONCESIJA ZA DETALJNA GEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA I EKSPLOATACIJU MINERALNIH SIROVINA ZA 2018. GODINU

Na osnovu člana 7 stav 1 Zakona o koncesijama („Sl.list CG“, br.08/09) Vlada donosi i godišnji Plan koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2018. godinu.

Koncesije za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina definisane su Zakonom o geološkim istraživanjima („Sl.list RCG“, br. 28/93, 27/94, 42/94 i 26/07 i „Sl.list CG“, br. 28/11), Zakonom o rudarstvu („Sl.list CG“, br. 65/08, 74/10, 40/11) i Zakonom o koncesijama („Sl.list CG“, br. 8/09), kojima je uređen način i postupak dobijanja koncesija za korišćenje prirodnog bogatstva-mineralnog resursa.

Nacrt plana je urađen u saradnji sa JU Zavod za geološka istraživanja - Podgorica koja je osnovana Odlukom o organizovanju Republičkog zavoda za geološka istraživanja („Službeni list RCG“, broj: 41/94). Osnivač Zavoda, koj ima svojstvo pravnog lica je Skupština Crne Gore. Organ upravljanja Zavodom je Upravni odbor, kojeg imenuje Vlada Crne Gore.

Opravdanost javnog interesa za davanje koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina

Koncesije za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina daju se radi obezbjeđenja odgovarajućeg javnog interesa, unaprjeđenja rudarske djelatnosti, obezbjeđenja održivog korišćenja neobnovljivog mineralnog resursa zasnovanog na njegovom dugoročnom korišćenju, veće zaposlenosti, kao i racionalnog, ekonomičnog, pravilnog i efikasnog korišćenja prirodnih bogatstava, tehničko-tehnološkog unaprjeđenja i očuvanja životne sredine.

Dosadašnja iskorišćenost mineralnih sirovina i realna mogućnost njihovog daljeg i optimalnog korišćenja nameću potrebu za njihovim daljim istraživanjima, eksploatacijom i korišćenjem u skladu sa savremenim dostignućima nauke, tehnike i tehnologije, te racionalnim upravljanjem prema međunarodnim standardima. Planom davanja koncesija se vodi računa da se korišćenje prirodnih resursa odvija na održiv način. U praksi se davanje koncesija pokazalo kao optimalan model valorizacije prirodnih potencijala.

U Crnoj Gori je registrovan znatan broj pojava nemetaličnih mineralnih sirovina, među kojima su tehničko-građevinski i arhitektonsko-građevinski (ukrasni) kamen. Od svih nemetala, najveći trend rasta broja ležišta i pojava imaju upravo naprijed navedene mineralne sirovine.

Na osnovu analize raspoložive dokumentacije, koja se odnosi na geološku građu (Osnovna geološka karta, 1:100 000) i geomorfološke karakteristike, kao i obilaska terena - prethodne prospekcije u okviru potencijalnih prostora, izvršena je procjena uslova za geološke i eventualne eksploatacione radove, sa aspekta potencijalnih geoloških rezervi i saznanja o kvalitetu istih i uslovima za eksploataciju, povoljnu za dodjelu koncesija.

Prilikom odabira istražno-eksploatacionih prostora vodilo se računa o prostorno-planskoj dokumentaciji, kako ne bi došlo do konflikta plana eksploatacije i planskih dokumenata, o samoj poziciji prostora (nalaze se u široj okolini navedenih opština na, uglavnom, državnom zemljištu u čijoj blizini nema naselja), kao i o zainteresovanosti određenih investitora za dodjelu koncesija.

Shodno rezultatima sa Javne rasprave i određenim mišljenjima, sugestijama, podacima o imovinsko-pravnim odnosima i podacima iz planske dokumentacije, Ministarstvo ekonomije

predlaže Vladi Crne Gore donošenje Plana koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2018. godinu za sljedeća ležišta:

1. Ležište arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena „Žoljevica“, opština Andrijevica;
2. Ležište tehničko-građevinskog kamena „Midova kosa“ - Budoš, opština Nikšić;
3. Ležište arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena „Klikovče“, opština Danilovgrad;
4. Pojava bijelih boksita „Međeđe“, opština Nikšić;
5. Ležište rude crvenih boksita „Đelov do“, opština Nikšić i
6. Tehnogeno ležište cementnog laporca „Jagnjilo“, opština Pljevlja.

Uprava za zaštitu kulturnih dobara dostavila je mišljenje na Plan koncesija za 2018. godinu, akt br. 01-511/2017-1 od 20.12.2017. godine, arhiviran u Ministarstvu ekonomije pod br. 970-472/5-2017 od 21.12.2017. godine. S obzirom da na predmetnim zahvatima nema zakonom zaštićenih kulturnih dobara, dobara sa potencijalnim kulturnim vrijednostima i arheoloških lokaliteta, sa aspekta zaštite kulturnih dobara, Uprava je mišljenja da se može nastaviti dalji rad na dokumentaciji, uz obavezu da se u svim fazama planske, projektne i tehničke dokumentacije obavezno poštuju odredbe čl. 87 i 88 Zakona o zaštiti kulturnih dobara („Sl.list CG“, br.49/10, 40/11, 44/17).

Položaj i osnovne karakteristike istražno-eksploatacionih prostora mineralnih sirovina čija se detaljna geološka istraživanja i eksploatacija predviđa

1. Ležište arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena „Žoljevica“, opština Andrijevica

Geografski položaj ležišta

Ležište arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena „Žoljevica“ nalazi se na brdu Žoljevica (1510 m.n.m.), u ataru sela Zabrdža, oko 5 km sjeverno od Andrijevice sa kojom je povezan lokalnim asfaltnim putem dužine oko 7 km. Brdo Žoljevica se iznad sela Zabrdže naglo diže strmim ostenjacima do visine od 1,5 m, dok je prema sjeverozapadu i sjeveru ograničeno rijekom Gradišnicom.

Prema teritorijalno-administrativnoj podjeli lokacija „Žoljevica“ pripada teritoriji opštine Andrijevica i topografskom listu "Ivangrad-zapad", 1:25 000.

Površina perspektivnog prostora iznosi 70 ha, pravilnog je oblika i sa četiri prelomne tačke A, B, C, D (tabela 3.) i pravim linijama između ovih tačaka.

Koordinate konturnih tačaka perspektivnog prostora su prikazane u tabeli 1.

Tabela 1. Koordinate lokacije „Žoljevica“

Konturne tačke	Koordinate		Površina ha
	X	Y	
A	4 737 000	7 400 000	70
B	4 737 000	7 401 000	
C	4 737 875	7 401 000	
D	4 737 875	7 400 000	

Dosadašnja geološka istraživanja, rezerve i kvalitet mineralne sirovine

Ležište „Žoljevica“ je već poznato ležište arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena koje je detaljno istraženo i za koje su proračunate rezerve (D. Dragović 1963.)

Karbonatne tvorevine srednjeg trijasa u području „Žoljevice“ predstavljene su slojevitim i masivnim mermerastim krečnjacima sive i bijele boje i brečastim mermerima.

Geološkim istraživanjima izvedenim u toku 1962. i 1963. godine definisani su veličina i oblik, uslovi zalijeganja produktivnog dijela stijenske mase, genetski tip, starost, utvrđene su fizičko-mehaničke karakteristike stijenske mase i izvršena je probna obrada. Na osnovu podataka geoloških istraživanja, obima i gustine istražnih radova, u Elaboratu iz 1963. godine proračunate su rezerve arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena ležišta „Žoljevica“ koje iznose 2 223 000 m³, ali koje treba uzeti sa rezervom.

Fizičko-mehanička svojstva bijelog i sivog varijeteta ukazuju da se radi o kamenu sa dobrom čvrstoćom na pritisak, umjerenom do malom otpornošću na savijanje, slabijom otpornošću ivica na udar, te dobrom otpornošću na habanje struganjem. Kamen iz ležišta „Žoljevica“ se dobro polira, pri čemu se postiže visok sjaj. Mermerisani krečnjak može se okarakterisati kao vrlo dekorativan. Prema rezultatima ispitivanja fizičko-mehaničkih karakteristika, kamen „Žoljevice“ se može upotrebljavati za horizontalna i vertikalna oblaganja u građevinarstvu.

Infrastrukturni objekti

Podnožjem „Žoljevice“ prolazi kolski put koji spaja Gradišnicu sa putem Andrijevice-Mataševo. Ovaj put je do južnog podnožja „Žoljevice“ asfaltiran a dalje prema Gradišnici je dosta dobar makadam. Od puta za Gradišnicu, sjeverozapadno od Žoljevice, izgrađen je put dužine oko 2 km do istočnog grebena „Žoljevice“ na visini od 1 400 m.n.m. U blizini predmetne lokacije nema naseljenih mjesta koja bi bila ugrožena eksploatacijom.

Imovinsko-pravni odnosi

Na osnovu dopisa Uprave za nekretnine, Područna jedinica Andrijevice, akt br. 110-999-317 od 11.10.2017. godine, lokalitet „Žoljevica“ pripada KO Trešnjevo 2, za koju je i dalje na snazi popisni katastar, a ne katastar nepokretnosti. Za KO Trešnjevo 2 ne postoji grafički prikaz parcela, te nije moguće nanijeti date koordinate prostora i shodno tome utvrditi vlasnike predmetnih parcela.

Prostorno-urbanistička dokumentacija

Na osnovu dopisa Sekretarijata lokalne uprave opštine Andrijevice, akt br. 351-10-2017-0458/4 od 20.08.2017. godine, planirana je eksploatacija i prerada nalazišta ruda, ukasnog kamena i mermera i eksploatacija šljunka, pijeska i ukasnog kamena, prerada ruda, ukasnog kamena i mermera, uz obavezno preduzimanje zaštitnih mjera.

Potencijalna koncesiona područja planirana su za eksploataciju i preradu mermera i ukasnog kamena i to sljedeći lokaliteti: Trebačka rijeka, Seoce, Piševska rijeka, Babov potok, Pčelinjak (Kuti) i Žoljevica.

2. Ležište tehničko-građevinskog kamena "Midova kosa" - Budoš, opština Nikšić

Geografski položaj ležišta

Ležište tehničko-građevinskog kamena "Midova kosa" – Budoš administrativno pripada opštini Nikšić. Nalazi se na sjevernim obroncima planine Budoš (1.215 m.n.v.), koja se uzdiže neposredno iznad južnog oboda Nikšićkog polja. U zapadnom dijelu Nikšićkog polja nalaze se poznate vodene (vještačke) akumulacije, kao što su Slano i Krupačko jezero.

Istražno-eksploatacioni prostor i ležište tehničko-građevinskog kamena "Midova kosa" udaljen je od Nikšića 5-6 km, a pripada geografskom listu Nikšić, 1:100 000, odnosno sekciji „Carev most 2“, 1:25000 i zahvata površinu od 4,15 ha (tabela 2.).

Tabela 2. Koordinate konturnih tačaka ležišta Midova kosa

Tačke	X	Y	Z (m.n.m.)	Dužine strana (m)
A	4 732 317	6 578 105	735	AB =226m
B	4 732 278	6 578 366	709	BC = 50m
C	4 732 249	6 578 408	730	CD = 86m
D	4 732 163	6 578 415	770	DE =131m
E	4 732 109	6 578 300	788	EF =213m
F	4 732 200	6 578 112	764	FG =118m
Površina =4,515 ha				

U geomorfološkom pogledu, prostor Nikšića i ležište tehničko-građevinskog kamena "Midova kosa" je područje koje pripada holokarstu Starocrnogorske karstne zaravni, sa izrazito razvijenim svim kraškim fenomenima: poljima, uvalama, dolovima, mnogobrojnim plitkim i dubokim vrtačama, jamama, pećinama, škrapama i dr. Prostrano Nikšićko polje predstavlja najveće kraško polje u Crnoj Gori, nepravilnog je oblika i razuđenog oboda, sa nadmorskom visinom od 600 m do 630 m. Iz same ravni Nikšićkog polja, zaplavljenog kvartarnim tvorevinama, izdižu se krečnjačko-dolomitični brežuljci i humovi među kojima se izdvajaju Trebješka glavica i Studenačke glavice.

Hidrografske prilike su odraz tipične kraške hidrografije i njenih fenomena. Oblast je najvećim dijelom izrazito bezvodna, sa rijetkim kraškim vrelima, izuzev manjih područja gdje je razvijena hidrografska mreža. Hidrografsku mrežu čine izvorišni dio rijeke Zete sa svojim pritokama. Nikšićko polje drenira podzemne kraške vode širokog područja, i na njegovim obodima postoje brojna stalna i povremena vrela, kao i ponori i estavele. Snažno kraško vrelo Vidrovan, koje izvire na sjevernom obodu Gornjeg polja, predstavlja i izvorište rijeke Zete, koja u Nikšićkom polju prima nekoliko manjih, pretežno povremenih tokova (Rastovac, Moštanica, Gračanica i dr.).

U klimatskom pogledu, Nikšić je tipični predstavnik prelazne klime, od mediteranske ka planinsko-kontinentalnom tipu. Minimalna prosječna temperatura je u januaru 1,3°, najveća u julu 20,6°, dok je prosječna godišnja temperatura za područje istražno – eksploatacionog prostora „Midova kosa“ 10,7°. U toku godine, prosječno ima 56 dana sa mrazovima (minimalna dnevna temperatura ispod 0°), dok je prosječno 200 dana kada su dnevne temperature ispod 18,0° (period od 1. oktobra do 1. maja). Godišnje trajanje sijanja Sunca u časovima u Nikšiću je 2.239 (312 u julu, a 103 u decembru). Što se tiče količine padavina, najveće su u novembru 287 mm, najmanje u julu 56 mm, dok na godišnjem nivou prosječno padne 1.993 mm.

Dosadašnja geološka istraživanja, rezerve i kvalitet mineralne sirovine

U geološkoj građi šireg područja ležišta tehničko-građevinskog kamena „Midova Kosa“ učestvuju: tvorevine lijasa (J_1), krečnjaci i dolomiti dogera i malma ($J_{2,3}$), krečnjaci i dolomiti donje krede (K_1), krečnjaci i dolomiti cenomana (K_2^1) i turona (K_2^2), rudistni krečnjaci konijaka (K_2^3) i kvartarne tvorevine (Q).

Ležište tehničko-građevinskog kamena „Midova kosa“ izgrađuju, najvećim dijelom, karbonatni sedimenti malma (J_3^3 -titon), predstavljeni smeđim, svjetlosmeđim i bjeličastim slojevitim, debeloslojevitim i bankovitim, slabobituminoznim, tektoniziranim i djelimično prekristalisanim krečnjacima sa nepravilnim proslojcima dolomitičnih krečnjaka. Dolomiti su pretežno sitnozrni, kasnodijagenetskog tipa. Ovi sedimenti ne sadrže makrofaunu, ali su bogati mikrofosilima, gdje preovlađuju alge, tintinide, bentoske foraminifere, koprolite i dr. Krečnjaci su ispresijecani kalcitskim žicama i ispunama od kalcita i crvenim siltom.

Rezerve tehničko-građevinskog kamena u ležištu „Midova kosa“ date su u „Elaboratu o klasifikaciji, kategorizaciji i proračunu rezervi tehničko-građevinskog kamena ležišta „Midova kosa“ – Budoš, stanje 31.12.2009. godine“, koji je ovjeren Rješenjem Ministarstva ekonomije, broj: 01-387/2 od 08.02.2011. godine, kako slijedi:

Rezerve	Kategorija		Ukupne rezerve t-g kamena (m ³)
	B	C ₁	B+C ₁
Geološke	869.650	114.500	984.150
Bilansne	869.650	114.500	984.150
Eksplatacione	782.685	103.050	885.735

Kvalitet tehničko-građevinskog kamena u ležištu „Midova kosa“ ispitan je na ukupno osam proba za djelimična ispitivanja i jednoj probi za kompletna ispitivanja fizičko-mehaničkih svojstava kamena. Na osnovu rezultata laboratorijskih ispitivanja tehničko-građevinskog kamena iz ležišta „Midova kosa“, dato je mišljenje da ispitivana sirovina može imati široku primjenu, i to:

- za proizvodnju agregata za klasične i savremene podloge za puteve;
- za proizvodnju agregata za izradu habajućih slojeva od asfaltnih betona za puteve sa srednjim i lakim saobraćajnim opterećenjem;
- kao tucanik u zastorima željezničkih pruga;
- za proizvodnju agregata za izradu betona;
- za sve vrste hidrotehničkih radova;
- u industriji šećera i
- u metalurške svrhe.

Infrastrukturni objekti

Saobraćajne veze u užem i širem području istražno-eksploatacionog prostora su veoma dobre kada se radi o drumskom saobraćaju. Do ležišta postoji novi lokalni asfaltni put dužine oko 1 km kojim je predmetno ležište povezano sa magistralnim putem E-762 Nikšić - Podgorica, i oko 1,5

km sa željezničkim saobraćajem Nikšić - Podgorica, i starim putem Nikšić-Podgorica preko Carevog mosta.

Istraživani teren je slabo naseljen, a naselja se nalaze uglavnom na perifernim dijelovima prostora. Na južnom obodu Nikšićkog polja poznata su seoska naselja Orlina, Đelinski Do, Nuga Borkovića i Prijespa. U unutrašnjosti terena nalaze se manja seoska naselja: Međeđe, Stubica i Maletin Do.

Imovinsko-pravni odnosi

Zemljište, koje je u državnom vlasništvu, obraslo je niskom šumom i kamenito, zbog čega je teško prohodno. Prema katastarskim klasifikacijama zemljište obuhvaćeno istražno-eksploatacionim prostorom pripada neplodnom zemljištu i šumama niže klase. Na osnovu Lista nepokretnosti 15 KO Stubički kraj – Prepis, izdat od strane Uprave za nekretnine – Područna jedinica – Nikšić, akt br. 103-956-1-8241/2013 od 10.09.2013. godine, vlasnik predmetnog prostora je opština Nikšić.

Prostorno-urbanistička dokumentacija

U Prostorno-urbanističkom planu opštine Nikšić ("Sl.list CG" – opštinski propisi, br. 16/15), u tekstualnom i grafičkom dijelu, prepoznato je ležište tehničko-građevinskog kamena "Midova kosa" kao kamenolom, odnosno koncesioni prostor. U aktu Sekretarijata za uređenje prostora i zaštitu životne sredine Opštine Nikšić, UP/lo broj: 07-031-2353 od 06.12.2017. godine, arhiviran u Ministarstvu ekonomije pod br. 970-472/2917-2 od 08.12.2017. godine (izvod iz planskog dokumenta sa grafičkim i tekstualnim prilogom), navedeno je da se ležište tehničko-građevinskog kamena "Midova kosa" – Budoš nalazi u okviru Prostorno-urbanističkog plana Opštine Nikšić u VI (šestoj) građevinskoj zoni, sa predviđenom namjenom: ležišta mineralnih sirovina i površine eksploatacionih polja.

3. Ležište arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena "Klikovače", opština Danilovgrad

Geografski položaj ležišta

Šire područje ležišta arhitektonsko-građevinskog kamena "Klikovače" nalazi se u jugoistočnom dijelu Crne Gore na karstnom platou Buržine koji pripada mjesnoj zajednici Novo Selo. Administrativno pripada opštini Danilovgrad i nalazi se na topografskom listu "Danilovgrad" 1:100 000, odnosno sekciji "Spuz" 1:25 000.

Šire područje ležišta arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena "Klikovače" nalazi se na relativno blago zatalasanoj karstnoj površi Buržine, na njenim južnim padinama. Površ Buržine je na nadmorskoj visini od oko 50 m do 70 m. Prema sjeveroistoku prelazi u Bjelopavličku ravnicu, a prema jugozapadu u zaravnjeni dio Lješkopoljskog luga. Površ izgrađuju karbonatni sedimenti povoljnih svojstava za karstifikaciju, tako da se na njoj zapažaju škrape i vrtače, kao i mnogobrojni i raznovrsni oblici mikro-karstifikacije.

Buržine, zajedno sa Komunicom i Veljim brdom, čine krečnjačku prečagu, pravca pružanja SZ-JI, između stalnih vodotoka Zete i Matice. Na oko 2 km jugoistočno od ležišta "Klikovače" nalazi se izvor Mareza, a na oko 5 km zapadno nalaze se izvori Vučiji studenac i izvoriste Matice-Modro oko.

Širi prostor ležišta je pod uticajem blage kontinentalne klime sa visokim godišnjim padavinama, neravnomjerno raspoređenim po mjesecima. Maksimalne padavine pretežno se bilježe u novembru i decembru, a minimalne u julu i avgustu.

U ovom području najučestaliji su vjetrovi iz sjevernog pravca koji učestvuju sa 22%, zatim iz južnog pravca koji učestvuju sa 13%, dok vjetrovi iz svih drugih pravaca učestvuju sa 20%. Tišine učestvuju sa 45%. Srednja godišnja temperatura vazduha je oko 16° C, dok je godišnja temperaturna amplituda oko 55° C. Najveći broj dana (oko 132) je sa temperaturom većom od 25° C, dok je svega oko 22 dana sa temperaturom većom od 30° C u toku godine.

Dosadašnja geološka istraživanja, rezerve i kvalitet mineralne sirovine

Gornjo kredni karbonatni sediment izgrađuju šire područje ležišta arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena "Klikovače". Izdvojene su dvije kartirane jedinice: krečnjaci i dolomitični krečnjaci senona i bjeličasti krečnjaci i mjestimično laporoviti i dolomitisani krečnjaci mastrihta.

Proizvodnja komercijalnih blokova arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena iz ležišta "Klikovače", prema raspoloživoj dokumentaciji, počela je izradom probno-eksploatacione etaže 1964. godine.

Na istražno-eksploatacionom polju ležišta AGK "Klikovače", u proteklom periodu, eksploataciona istraživanja, sa aspekta utvrđivanja mogućnosti vađenja komercijalnih blokova arhitektonsko-građevinskog (ukrasnog) kamena, vršena su na tri mikrolokacije, i to, dvije u okviru postojećeg ležišta "Klikovače" (postojeći kop i istražna etaža "Klikovače II") i rudne pojave "Buržine", koja se nalazi na oko 600 m jugozapadno od kopa "Klikovače".

Kvalitet rezervi dokazan je ranije obavljenim ispitivanjima fizičko-mehaničkih i drugih karakteristika, čiji rezultati su prikazivani i u prethodnim elaboratima, kojim je dokazano da arhitektonsko-građevinski (ukrasnog) kamen ležišta "Klikovače" ima dobra fizičko-mehanička i dekorativna svojstva i široku primjenu kao arhitektonsko-građevinski kamen za unutrašnja i spoljašnja horizontalna i vertikalna oblaganja.

U prethodnom periodu na predmetnom prostoru vršena su detaljna geološka istraživanja i proračun rezervi.

Saglasno utvrđenim mineraloško-petrografskim i fizičko-mehaničkim svojstvima i odredbama standarda (JUS B.B3. 200), kamen ležišta "Klikovače", kako varijeteta "fiorito", tako i varijeteta "unito", može se koristiti kao arhitektonski- građevinski kamen pogodan za:

- proizvodnju ploča za oblaganje unutrašnjih vertikalnih (UV) i horizontalnih površina (UH-2 i UH-3) gdje se obavlja intenzivan i umjeren pješački saobraćaj;
- proizvodnju ploča za oblaganje spoljašnjih vertikalnih površina objekata do 10 m visine iznad terena (SV-3) i
- proizvodnju ploča za oblaganje spoljašnjih horizontalnih površina (SH-3) gdje se obavlja umjereni pješački saobraćaj.

Infrastrukturni objekti

Ležište „Klikovače“ od Spuža je udaljeno oko 2 km u pravcu jugozapada. Ležište je udaljeno oko 1,5 km od raskrsnice Stologlav, odnosno raskrsnice puteva Podgorica-Spuž-Danilovgrad i Spuž-

Martinići-Danilovgrad. Sa Podgoricom i Danilovgradom povezano je starim asfaltnim putem. Od Podgorice je udaljeno oko 15 km, a od Danilovgrada oko 12 km. Ležište je makadamskim putem dužine oko 3 km povezano preko Novog Sela sa magistralnim putem Podgorica –Nikšić.

Prostorno-urbanistička dokumentacija

U aktu Sekretarijata za urbanizam, komunalne, stambene poslove, saobraćaj i zaštitu životne sredine Opštine Danilovgrad, br. 06-820/2 od 05.12.2017. godine, arhiviran u Ministarstvu ekonomije pod br. 970-472/2017-1 od 08.12.2017. godine (grafički i tekstualni dio), navedeno je da u Poglavlju Opšta namjena-drugo poljoprivredno zemljište i ostale prirodne površine – Detaljena namjena - Kompatibilni sadržaji u dijelu eksploatacija mineralnih sirovina: Objekti i površine za eksploataciju tehničkog i ukrasnog kamena-prema ugovoru o koncesiji ili sličnom zakonskom dokumentu.

Imovinsko-pravni odnosi

Na osnovu akta Uprave za nekretnine – Područna jedinica Danilovgrad, br. 120-958-821/17 od 14.12.2017. godine, koji je dostavljen JU Zavod za geološka istraživanja – Podgorica, zemljište na kojem se nalazi ležište “Klikovače” pripada:

- LN br. 345, KO Novo selo, k.p. br. 1882/2, 1884 (dio), 1885, 1889, 1890, 1895, 1900 (djelovi), 2026, 2337 (djelovi) su u vlasništvu Crne Gore, raspolaganje Vlada Crne Gore. Na k.p. br. 1884, 1900 (djelovi), 2337 (djelovi) nalaze se objekti (pomoćne zgrade) u vlasništvu AD “Mermer” – Danilovgrad.

Na k.p. br. 1900 (djelovi), 2026 i 2337 (djelovi) postoje tereti i ograničenja.

- LN br. 175, KO Novo selo, k.p. br. 1893 i 1894 su u privatnom vlasništvu. Ne postoje tereti i ograničenja.
- LN br. 617, KO Novo selo, k.p. br. 1880 je u privatnom vlasništvu. Ne postoje tereti i ograničenja.
- LN br. 343, KO Novo selo, k.p. br. 1870 je u privatnom vlasništvu. Ne postoje tereti i ograničenja.
- LN br. 1053, KO Novo selo, k.p. br. 1881 je u privatnom vlasništvu. Ne postoje tereti i ograničenja.
- LN br. 692, KO Novo selo, k.p. br. 1871 je u privatnom vlasništvu. Ne postoje tereti i ograničenja.
- LN br. 1028, KO Novo selo, k.p. br. 1882 je u privatnom vlasništvu. Ne postoje tereti i ograničenja.
- LN br. 311, KO Novo selo, k.p. br. 1883 je u privatnom vlasništvu. Ne postoje tereti i ograničenja.
- LN br. 102, KO Novo selo, k.p. br. 2035 i 2282 su u privatnom vlasništvu. Ne postoje tereti i ograničenja.
- LN br. 686, KO Novo selo, k.p. br. 1925 je u privatnom vlasništvu. Ne postoje tereti i ograničenja.
- LN br. 244, KO Novo selo, k.p. br. 1899 je u privatnom vlasništvu. Ne postoje tereti i ograničenja.
- LN br. 463, KO Novo selo, k.p. br. 2029 su u privatnom vlasništvu. Ne postoje tereti i ograničenja.
- LN br. 463, KO Novo selo, k.p. br. 1896 i 1898 su u privatnom vlasništvu. Ne postoje tereti i ograničenja.

- LN br. 1079, KO Novo selo, k.p. br. 1897 je u privatnom vlasništvu. Ne postoje tereti i ograničenja.
- LN br. 691, KO Novo selo, k.p. br. 1873 (djelovi) je u susvojini Opštine Danilovgrad i fizičkog lica. Ne postoje tereti i ograničenja.
- LN br. 790, KO Novo selo, k.p. br. 1867 (djelovi) je u vlasništvu CO-MONT DOO-Podgorica. Ne postoje tereti i ograničenja.

4. Pojava bijelih boksita na lokalitetu “Međeđe”, opština Nikšić

Geografski položaj pojave

Uvidom u dokumentaciju sa kojom raspolaže Ministarstvo ekonomije, utvrđeno je da na lokalitetu “Međeđe” nijesu do sada izvođena detaljna geološka istraživanja sa ciljem dokazivanja rezervi, dok su u manjem obimu u više navrata vršena ispitivanja kvaliteta bijelog boksita.

Lokalitet bijelog boksita “Međeđe” nalazi se na karstnom području istoimenog mjesta, oko 3 km vazdušne linije južno od Nikšića. Lociran je na južnim i jugoistočnim padinama planine Budoš (1215 mnm), u neposrednoj blizini magistralnog puta Nikšić-Podgorica, sa kojeg se odvaja lokalni makadamski put koji vodi do sela Međeđe i istoimene pojave bijelog boksita.

Istražno-eksploatacioni prostor “Međeđe” pripada listu “Nikšić” 1:100 000, odnosno sekciji Carev Most, 1:25 000, odnosno sekcijama Carev most 1 i 2, 1:10 000.

Površina istražno-eksploatacionog prostora iznosi 152,50 ha, nepravilnog je oblika i sa četiri prelomne tačke (tabela 3):

Tabela 3. Koordinate konturnih tačaka lokaliteta “Međeđe”

Konturne tačke	Koordinate		Dužina strana (km)
	X	Y	
A	4 730 000	6 576 550	A – B = 2
B	4 730 000	6 576 550	B -C = 1,4
C	4 731 000	6 577 600	C – D = 1,0
D	4 731 000	6 576 550	D – A = 1,0
Površina: 152,50 ha			

Visinska razlika između najniže (granična tačka B - 550 m.n.m.) i najviše kote (granična tačka D - 750 m.n.m.) u okviru istražno-eksploatacionog prostora iznosi oko 200 m.

Prema teritorijalno-administrativnoj podjeli istražno-eksploatacioni prostor pripada opštini Nikšić.

U geomorfološkom pogledu, prostor Nikšića i pojave bijelog boksita “Međeđe” je područje koje pripada holokarstu Starocrnogorske karstne zaravni, sa izrazito razvijenim svim kraškim fenomenima: poljima, uvalama, dolovima, mnogobrojnim plitkim i dubokim vrtačama, jamama, pećinama, škrapama i dr.

Istražno područje obuhvata južne padine planine Budoš i sjeverni dio sela Međeđe sa kotama od 500 do 930 mnm. U morfološkom pogledu na ovom terenu ističe se planina Budoš, pravca pružanja sjeverozapad-jugoistok, sa najvećom kotom 1 217 m. Sa zapadne strane strmo se izdiže planinski vijenac sa vrhovima Visoka glava (1 179 m), Pječata glava (1 148 m) i dr., a sa istočne, teren se, generalno posmatrano, spušta u pravcu jugoistoka (Glava Zete). Ležište bijelih boksita

“Međeđe” otkriveno je u morfološki razuđenom terenu sa nadmorskom visinom od 650 m do 700 m.

Šire područje Budoša pripada tipičnim karstnim terenima, sa vrlo izraženim karstnim oblicima i fenomenima od kojih se posebno ističu nepravilno raspoređene vrtače i uvale, dubine i preko 50 m. Karbonatni sastav geološke podloge uslovio je bezvodnost, odnosno nedostatak površinskih vodenih tokova i izvora.

U području istražno-eksploatacionog prostora nema stalnih vodotoka, a rijetko stanovništvo se vodom snabdijeva iz bunara i bistijerni. Sa druge (sjeverne) strane planine Budoš prolazi kanal kojim otiče voda iz vodenih (vještačkih) akumulacija Slansko i Krupačko jezero, kao i rijeke Zete i sprovode se prema hidrocentrali “Perućica” na Glavi Zete koja se koristi za proizvodnju električne energije.

Saobraćajne veze u užem i širem području istražno-eksploatacionog prostora su veoma dobre, kada se radi o drumskom i željezničkom saobraćaju.

Istražno područje nalazi se u neposrednoj blizini magistralnog asfaltnog puta Nikšić-Podgorica i željezničke pruge Nikšić-Podgorica. Jedan dio rudnog ležišta bijelih boksita “Međeđe” nalazi se svega 350 m udaljenosti od magistrale. Od ovog magistralnog puta urađen je lokalni makadamski put čija je dužina do mjesta Međeđe oko 2,8 km. U saobraćajnom pogledu, dakle, postoje povoljni uslovi za istraživanje.

Prema katastarskim klasifikacijama zemljište obuhvaćeno istražno-eksploatacionim prostorom pripada neplodnom zemljištu i šumama niže klase.

Postoji mogućnost relativno lakog snadbijevanja električnom energijom, s obzirom da kroz selo Međeđe prolazi niskonaponska električna mreža. Takođe, kroz istražni prostor, u neposrednoj blizini magistrale Nikšić-Podgorica prolazi visokonaponski dalekovod.

Ležišta bijelih boksita u ataru sela Međeđe, prema dosadašnjim podacima, podijeljena su u dvije grupe. Jedna je grupa ležišta zapadno od rasjeda Međeđeg koji se pravcem sjever-jug pruža dolinom (uvalom) samog sela (pored bunara) i druga grupa ležišta – istočno od ovog rasjeda.

Na bazi izvršene procjene na lokalitetu “Međeđe”, uzimajući u obzir površinu i debljinu bijelog boksita na ovom prostoru, **potencijalne geološke rezerve bijelog boksita procijenjene su na 400.000 t.**

Sa aspekta primjene tehničko-tehnoloških rješenja otvaranja budućeg površinskog kopa, kao i instaliranja postrojenja za obradu mineralne sirovine, postoje relativno dobri morfološki uslovi.

Takođe, prilikom buduće eksploatacije bijelih boksita sa lokaliteta “Međeđe”, neminovno će doći do otkopavanja značajne količine krečnjaka koji se nalaze u krovini i podini bijelih boksita, koji u ovom slučaju predstavljaju karbonatnu jalovinu, a može se koristiti kao sekundarna mineralna sirovina za proizvodnju agregata različitih frakcija i njihovu primjenu u građevinarstvu.

Imovinsko pravni odnosi

Prema raspoloživim podacima zemljište je u privatnom vlasništvu privrednog društva D.O.O. “Uniprom - Metali” – Nikšić.

Prostorno-urbanistička dokumentacija

U aktu Ministarstva održivog razvoja i turizma, Direkcija za izdavanje licence i urbanističko-tehničkih uslova, br. 1055-17118/2 i 1055-171/2 od 21.07.2017. godine, u vezi izdavanja budućih urbanističko-tehničkih uslova, navedeno je da, shodno Prostorno-urbanističkom planu opštine Nikšić ("Sl.list CG" – opštinski propisi, br. 16/15), za koncesiona područja za eksploataciju bijelog boksita je potrebna izrada detaljnog planskog dokumenta kojim bi bili definisani uslovi za eksploataciju rude i izgradnju potrebnih objekata.

5. Ležište rude crvenih boksita "Đelov do", opština Nikšić

Prema podacima *Gomilanovića (1999)* ležište crvenih boksita Đelov do nalazi se na 21 km vazdušne linije jugozapadno od Nikšića. Smješteno je u brdovito-planinskom predjelu Bijelih rudina, čija nadmorska visina iznosi oko 1.000 m. Sa Nikšićem je ovo ležište povezano magistralnim putem Nikšić-Trebinje, sa koga se iz mjesta Podbožur odvaja lokalni asfaltni put prema Osječenici. Sa ovoga puta se odvaja lokalni makadamski put prema nekada aktivnom rudniku crvenog boksita "Crvena kita", u čijoj se neposrednoj blizini nalazi i predmetno ležište "Đelov do" (na oko 500 m vazdušne linije). Udaljenost ležišta od magistralnog puta Nikšić-Trebinje je oko 2,7 km, a od Nikšića oko 37 km.

Istražno-eksploatacioni prostor "Đelov do" pripada listu "Nikšić" 1:100 000, odnosno sekciji Grahovo, 1:25 000. Površina istražno-eksploatacionog prostora iznosi 132 ha, nepravilnog je oblika i sa četiri prelomne tačke (tabela 4.) Prema teritorijalno-administrativnoj podjeli istražno-eksploatacioni prostor pripada opštini Nikšić.

Tabela 4. Koordinate konturnih tačaka ležišta "Đelov do"

Konturne tačke	Koordinate	
	Y	X
A	6 557 400	4 729 700
B	6 558 500	4 729 700
C	6 558 500	4 730 900
E	6 557 400	4 730 900
Površina: 132 ha		

U geomorfološkom pogledu, prostor Nikšića i ležišta crvenih boksita "Đelov do" je područje koje pripada holokarstu Starocrnogorske karstne zaravni, sa izrazito razvijenim svim kraškim fenomenima: poljima, uvalama, dolovima, mnogobrojnim plitkim i dubokim vrtačama, jamama, pećinama, škrapama i dr. Na ovom području, odnosno prostoru Zapadne Crne Gore, zapadno i sjeverozapadno od Nikšića, otkriveno je više ležišta i pojava crvenih boksita, među kojima je i ležište Đelov do.

U području istražno-eksploatacionog prostora nema stalnih vodotoka, a rijetko stanovništvo koje povremeno boravi u razućenim naseljima se vodom snabdijeva iz bunara i bistijerni. U širem području istražno-eksploatacionog prostora nema stalnih riječnih tokova, a u manjim vrtačama ispunjenim crvenim i bijelim boksitima kao i boksitnim glinama prisutne su manje lokve i ublovi.

Saobraćajne veze u užem i širem području istražno-eksploatacionog prostora su relativno dobre kada se radi o drumskom saobraćaju.

Istražno područje nalazi se na oko 3 km vazdušne linije od magistralnog asfaltnog puta Nikšić-Trebinje i bivše željezničke pruge Nikšić-Čapljina. Sa ovog puta u mjestu Podbožur se odvaja lokalni asfaltni put prema mjestu Osječenica, a sa njega makadamski put do predmetnog ležišta. U smislu mogućnosti pristupa istražnom prostoru postoje, dakle, povoljni uslovi za sprovođenje procesa geoloških istraživanja.

Selo Đelov do, u čijem ataru se nalaze ležišta boksita, predstavlja seosko naselje razbijenog tipa, karakteristično za karstne i visokoplaninske terene. Kuće su najčešće usamljene ili je pak nekoliko kuća grupisano oko vrtača ili uvala u kojima je jedino obradivo zemljište.

U granicama ležišta nema naselja, a zemljište je obraslo niskom šumom i kamenito je, zbog čega je teško prohodno. Prema katastarskim klasifikacijama, zemljište obuhvaćeno istražno-eksploatacionim prostorom pripada neplodnom zemljištu i šumama niže klase.

Postoji mogućnost snabdijevanja električnom energijom, s obzirom da kroz selo Đelov do prolazi niskonaponska električna mreža.

U podini ležišta se nalaze bankoviti do masivni kristalasti krečnjaci dogera čija je masa prožeta žilicama sitno i srednekristalastog kalcita. Karakterišu se povećanim stepenom karstifikacije (paleo i neokarst). Crveni boksit se sa manjim ili većim prekidima pojavljuje na površini terena duž eroziono-diskordantne granice između doger-oksfordskih i kimeriž-titonskih karbonatnih sedimenta. Svoje maksimalno ispoljavanje dostiže u vidu izdanka u Đelovu dolu i nešto sjevernije u Crvenoj dolini. Metodom istražnog bušenja je utvrđeno da rudno tijelo crvenog jurskog boksita zaliježe prema sjeverozapadu, zahvatajući površinu preko 110.000 m².

Transgresivno preko karbonatnih sedimenata dogera čineći krovinu rudnom tijelu (ležištu) tamo gdje je ono razvijeno, leže fino stratifikovani (slojeviti i pločasti) krečnjaci najmlađe jure (kimeriž-titona), koji se karakterišu laporovito-glinovitim proslojcima u nižim djelovima. Ovi sedimenti postepeno prelaze u karbonatne tvorevine donje krede (neokom) koje čine slojeviti do bankoviti krečnjaci sa nepravilnim masama, sočivima i proslojcima dolomita.

U geološkoj građi ležišta izvjestan značaj ima i horizont bijelog boksita koji se javlja na granici starijeg dijela donje krede (neokoma) i gornje krede (cenomana). Iako znatnog rasprostranjenja, zbog male debljine i heterogenog facijalno-hemijskog sastava, na osnovu dosadašnjih istraživanja je ocijenjeno da ovaj boksit nema ekonomski značaj.

Na širem prostoru sjeverno od ležišta, a u krovini horizonta bijelog boksita, leže slojeviti do bankoviti krečnjaci cenomana sa proslojcima dolomita. Ove karbonatne tvorevine skoro da i nemaju direktnog učešća u geološkoj građi ležišta "Đelov do".

Na osnovu laboratorijskih ispitivanja primjenom različitih metoda utvrđeno je da crveni boksit ležišta "Đelov do" pripada monohidratnom bemitsko-kaolinitskom tipu. Bemit i kaolinit čine oko 78% boksitne mase i prema proučavanjima u infracrvenom dijelu spektra zastupljeni su skoro u podjednakim količinama. Od ostalih minerala, kao i kod drugih crvenih jurskih boksita karstnog tipa, konstatovano je prisustvo hematita, anatasa i rutila.

Sa tektonskog aspekta ležište crvenog boksita "Đelov do" karakterišu manje ili više složene postrudne strukture razlomnog karaktera. Među njima se posebno ističu dva sistema gravitacionih rasjeda strmog pada, prvi pravca pružanja sjever sjever sjeverozapad - jug jugoistok i drugi pružanja upravnog na navedeni pravac. Ovakvi tektonski odnosi u znatnoj mjeri usložnjavaju

morfologiju boksitnog tijela i otežavaju preciznije definisanje osnovnih geoloških odlika ležišta (oblik, zalijeganje i sl.).

Istražene rezerve i kvalitet

Istraživanja crvenih boksita na području Đelovog dola vršena su u više navrata. Prikaz rezervi i kvaliteta crvenog boksita u ležištu "Đelov do" sa stanjem 31.12.1995. godine dat je u narednoj tabeli. Istražene rezerve crvenog boksita u ležištu "Đelov do" iznose ukupno 2.942.000 t, koje su prema stepenu istraženosti i poznavanja kvaliteta uvršćene u rezerve C₁ i C₂ kategorije, pri čemu je srednji sadržaj Al₂O₃ 46,34% i SiO₂ 21,17%.

Rezerve crvenog boksita u ležištu "Đelov do"

Parametar rezervi	Kategorija rezervi			Ukupne rezerve
	A	B	C ₁	
Masa, 10 ³ t	-	-	2.942	2.942
Al ₂ O ₃ , %	-	-	46,34	46,34
SiO ₂ , %	-	-	21,17	21,17
Fe ₂ O ₃ , %	-	-	17,16	17,16
TiO ₂ , %	-	-	2,38	2,38
CaO, %	-	-	0,45	0,45
G.Ž., %	-	-	12,78	12,78

Može se zaključiti da se ležište crvenih boksita "Đelov do" nalazi na relativno niskom stepenu istraženosti, odnosno da su u ovom ležištu na nivou C₁ kategorije rezervi, djelimično upoznati ležišni uslovi, oblik i građa ležišta, korisna mineralna supstanca i njen prostorni razmještaj, kvalitativne karakteristike i tehnološka svojstva za pripremu i preradu mineralne sirovine crvenog boksita, kao i drugi parametri predviđeni Pravilnikom o klasifikaciji i kategorizaciji rezervi. Rezerve C₂ kategorije imaju karakter prognoznih.

Perspektivne rezerve

Perspektivne rezerve crvenog boksita u domenu ležišta "Đelov do" procijenjene su na oko 3.000.000 tona, uz pretpostavku da će njihov kvalitet biti sličan sa kvalitetom boksita u istraženom dijelu ležišta.

Sa aspekta primjene tehničko-tehnoloških rješenja otvaranja budućeg površinskog kopa, kao i instaliranja postrojenja za obradu mineralne sirovine, postoje relativno dobri morfološki uslovi.

Takođe, prilikom buduće eksploatacije ležišta rude crvenih boksita "Đelov do", neminovno će doći do otkopavanja značajne količine krečnjaka koji se nalaze u krovini i podini bijelih boksita, koji u ovom slučaju predstavljaju karbonatnu jalovinu, a može se koristiti kao sekundarna mineralna sirovina za proizvodnju agregata različitih frakcija i njihovu primjenu u građevinarstvu.

Imovinsko-pravni odnosi

Prema raspoloživim podacima zemljište je u privatnom vlasništvu privrednog društva D.O.O. "Uniprom - Metali" – Nikšić.

Prostorno-urbanistička dokumentacija

U aktu Ministarstva održivog razvoja i turizma, Direkcija za izdavanje licence i urbanističko-tehničkih uslova, br. 1055-17118/2 i 1055-171/2 od 21.07.2017. godine, u vezi izdavanja budućih urbanističko-tehničkih uslova, navedeno je da, shodno Prostorno-urbanističko planu opštine Nikšić ("Sl.list CG" – opštinski propisi, br. 16/15), za koncesiona područja za eksploataciju crvenog boksita je potrebna izrada detaljnog planskog dokumenta kojim bi bili definisani uslovi za eksploataciju rude i izgradnju potrebnih objekata.

6. Tehnogeno ležište cementnog laporca „Jagnjilo“, opština Pljevlja

Lokalnost "Jagnjilo", na kojoj se nalazi odlagalište cementnog laporca, nalazi se u blizini Pljevalja, na padinama Rajčevog brda (1121 m.n.m.) u istočno-jugoistočnom dijelu. Od centra grada, vazdušnom linijom, udaljeno je oko 2,5 km. U neposrednoj blizini prolazi magistralni put Pljevlja-Prijepolje, kao i raskrsnica kod Slijepac mosta za regionalni put Pljevlja-Jadransko more.

Odlagalište, odnosno istražno-eksploatacioni prostor "Jagnjilo" nalazi se sjeveroistočno, na oko 1 km od aktivnog površinskog kopa ležišta uglja "Potrlica". Iz ovog kopa se u redovnoj proizvodnji laporac i laporoviti krečnjak iz krovinskog dijela glavnog ugljenog sloja, usitnjavanjem i sistemom trakastog transporta, doprema na odlagalište prema ustaljenoj tehnologiji. Odlagalište "Jagnjilo" je formirano po etažnom sistemu gdje se poštuju uslovi shodno fizičko-mehaničkim osobinama materijala koji je dopreman i morfologiji samog terena.

Odlagalište je jedno izduženo prizmatično tijelo pružanja jugoistok-sjeverozapad. Njegove dimenzije su oko 1400 m po pružanju i oko 400 - 500 m po širini. Hipsometrijski se nalazi između 980 i 1070 m.n.m.

Sa zapadne, sjeveroistočne i jugoistočne strane odlagališta nalaze se seoska domaćinstva na udaljenosti od oko 0,5-1,0 km. Nema stalnih vodenih tokova ni izvora. Okolni teren je kamenit, karstifikovan i obrastao listopadnom i četinarskom šumom. U blizini odlagališta postoji niskonaponska električna mreža.

Odlagalište, odnosno tehnogeno ležište "Jagnjilo" zahvata površinu od oko 90 ha u koordinatama ugaonih tačaka kako je dato u tabeli 5:

Tabela 5. Konturne tačke ležišta „Jagnjilo“

Konturne tačke	Koordinate	
	X	Y
A	4 801 600	6 612 350
B	4 801 000	6 613 000
C	4 801 000	6 613 625
D	4 801 575	6 613 875
E	4 802 000	6 612 350

Odlagalište, kao tehnogeno ležište, nije bilo predmet geoloških istraživanja sa ciljem utvrđivanja kvaliteta, količina i bilansnosti rezervi laporaca, kao sirovine za proizvodnju cementa, koji je više od 15 godina, iz krovine glavnog ugljenog sloja ležišta "Potrlica", deponovan na ovu lokalnost.

Uže područje odlagališta bilo je predmet istraživanja kroz izradu Osnovne geološke karte i detaljnih geoloških karata, 1: 100 000, 1: 25 000, 1: 10 000 i dr. u cilju sagledavanja opšte geološke građe i strukturnih odnosa šireg područja Pljevalja i upoznavanja geoloških,

hidrogeoloških i geomehaničkih svojstava terena Pljevaljskog ugljonosnog basena i samog ležišta "Potrlica".

Najpotpuniji podaci o litostratigrafskim i tektonskim odnosima oboda Pljevaljske kotline mogu se naći na karti i tumaču za detaljnu geološku kartu, 1: 10 000, Pljevaljskog ugljonosnog basena.

Tokom 1981. godine izvršena su najobimnija istraživanja ležišta "Potrlica" koja su rezultirala definisanjem krovinskih laporaca kao kvalitetne mineralne sirovine za proizvodnju portland cementa i izradom "Elaborata o klasifikaciji, kategorizaciji i proračunu rezervi cementnog laporca Pljevaljskog basena, stanje 20.03.1982. godine". Dokazane su bilansne rezerve od oko 93 miliona tona A, B i C₁ kategorije. U Elaboratu, za proizvodnju portland cementa, ocjenjivani su, kao korisna sirovina, tri gornja stratigrafska člana u ležištu. Najveći dio istraženog dijela ležišta otkopan je pri dosadašnjoj eksploataciji uglja i odložen na odlagališta (unutrašnja: "Potrlica" i "Kutlovača" i spoljašnja: "Jagnjilo" i "Grevo"), a manji dio je prerađen u bivšoj fabrici cementa.

U prethodnom periodu bilo je nekoliko radova, kompleksnih studija i izvještaja koji su, koristeći podatke iz prethodnih istraživanja cementnih laporaca u ležištu "Potrlica" i kroz potvrdu njihovog kvaliteta u proizvodnji portland cementa u toku rada fabrike, ukazivali na visoku potencijalnost krovinskih laporaca u ležištu "Potrlica" i spoljašnjeg odlagališta "Jagnjilo" kao mineralne sirovine u industriji cementa.

Buduća eksploatacija odlagališta cementnih laporaca sa "Jagnjila" u suštini ima i povoljnih i nepovoljnih uticaja na životnu sredinu. Uklanjanjem ove deponije, značajan dio prostora u neposrednoj blizini Pljevalja se može privesti korisnijoj namjeni, zatim, dovešće do rasterećenja pritiska i eliminisanja mogućeg nastanka klizišta, odrona i drugih egzogenih pojava.

Nepovoljni uticaji su direktno vezani za sam čin otkopavanja, utovara i transporta sirovine sa svim posljedicama koje nastanu upotrebom mašina i opreme koje se koriste za te operacije.

Količine laporca

Na osnovu dostavljenih podataka od AD Rudnik uglja – Pljevlja, u periodu rada DTO sistema (od 1990. godine do 06.08.2017. godine) **ukupno odložena količina otkivke na spoljašnje odlagalište „Jagnjilo” iz P.K., „Potrlica” iznosi oko 46 miliona m³ čm.**

Prognozni kvalitet cementnih laporaca

Podaci o kvalitetu odloženih laporaca na deponiji „Jagnjilo“ izvedeni su iz podataka o kvalitetu pojedinačnih litoloških članova u geogenom ležištu „Potrlica“ ponderisanjem sa njihovim učešćem u odlagalištu prikazani su u sljedećoj tabeli.

Kvalitet odloženih laporaca

Sadržaj (%)	Član ⁸ M ₂	Član ⁷ M ₂	Član ⁶ M ₂ ,	Član ⁵ M ₂	Prosjek u deponijama
CaCO ₃	75,95	81,86	74,35	84,83	77,92
SiO ₂	12,48	11,72	13,84	7,27	11,82
Al ₂ O ₃	3,02	2,79	3,17	2,24	2,88
Fe ₂ O ₃	1,93	1,88	2,10	1,53	1,92
CaO	42,87	43,95	41,62	45,76	43,01
GŽ	37,60	37,60	37,35	41,16	38,39
MgO	0,84	0,72	0,67	0,73	0,70
SO ₃	0,23	0,22	0,18	0,37	0,24
Na ₂ O	0,35	0,30	0,33	0,31	0,32
K ₂ O	0,53	0,52	0,57	0,41	0,52
MnO	0,25	0,21	0,25	0,21	0,24
P ₂ O ₃	0,06	0,08	0,08	0,10	0,08
SZ	105,51	116,14	92,62	182,70	119,41
HM	2,50	2,70	2,20	4,14	2,78
SM	2,63	2,67	2,75	1,93	2,52
AM	1,59	1,52	1,50	1,46	1,50

S obzirom da ja na odlagalište „Jagnjilo“ deponovan po kvalitetu različiti laporac, neophodno je istražnim radovima i laboratorijskim ispitivanjima utvrditi kvalitet u ovom tehnogenom ležištu.

Imovinsko-pravni odnosi

Na osnovu akta Uprave za nekretnine – Područna jedinica – Pljevlja, br. 107-611/1-2017 od 13.12.2017. godine, arhiviran u Ministarstvu ekonomije pod br. 970-472/2017-4 od 14.12.2017. godine (listovi nepokretnosti br. 22, br. 27 i br. 29 KO Otilovići, listovi nepokretnosti br. 272, br. 76, br. 75 i br. 292 KO Crljenice), navedeno je sljedeće:

- List nepokretnosti br. 22, k.p. br. 12 i 17, KO Otilovići, su u svojini AD Rudnik uglja Pljevlja i ne postoje tereti i ograničenja;
- List nepokretnosti br. 27, k.p. br. 2 i 1891, KO Otilovići, su svojini Crne Gore i raspolaže Vlada Crne Gore:
- Na k.p. br. 1891/1 postoje tereti i ograničenja u korist Eling CG D.O.O. radi polaganja optičkog kabla.
- Na k.p. br 1891/2 postoje tereti i ograničenja u korist korisnika poslužnog dobra Čistoća DOO Pljevlja u cilju postavljanja nisko-naponskog vazdušnog voda i postavljanja stubova.
- Na k.p. br. 1891/3 postoje tereti i ograničenja – zabilježba postojanja infrastrukturnih objekata – optičkog kabla u svojini Eling CG D.O.O. iz Tivta i Siol D.O.O. iz Podgorice;
- List nepokretnosti br. 29, k.p. 3, 7, 10, 11, 16 i 98, KO Otilovići, su u svojini Crne Gore, raspolaganje Vlada Crne Gore:

- Na k.p. br. 3/1, 7, 10, 11 i 98 postoje tereti i ograničenja u korist korisnika poslužnog dobra Čistoća DOO Pljevlja u cilju postavljanja nisko naponskog vazdušnog voda i postavljanja stubova.
- List nepokretnosti br. 272, k.p. br. 3408, 3412, 3511, 3511/1 i 3552, KO Crljenice, su u svojini AD Rudnik uglja Pljevlja.
- Na katastarskim parcelama postoje tereti i ograničenja.
- List nepokretnosti br. 76, k.p. br. 2544/6, 3432, 3449, 3510, 3549, 3551, 3557, 3559 i 3561, KO Crljenice, su u svojini Crne Gore, raspolaganje Vlada Crne Gore. Ne postoje tereti i ograničenja.
- List nepokretnosti br. 75, k.p. br. 3433, 3464, 3548, 3550, 3560 i 3562, KO Crljenice, su u vlasništvu Crne Gore, raspolaganje Opština Pljevlja. Ne postoje tereti i ograničenja.
- List neokretnosti 292, k.p. br. 3617/1, KO Crljenice, su u vlasništvu Crne Gore, raspolaganje Vlada Crne Gore.

Prostorno-urbanistička dokumentacija

U aktu Sekretarijata za uređenje prostora Opštine Pljevlja, br. 351-181/2017-2 od 05.12.2017. godine, arhiviran u Ministarstvu ekonomije pod br. 970-472/2017-3 od 11.12.2017. godine, navedeno je da je u Prostorno-urbanističkom planu Opštine Pljevlja ("Sl. list CG" - opštinski propisi, br. 11/11) utvrđena namjena predmetnog prostora spoljne odlagalište "Jagnjilo".